

MARTIN KIRIGIN: *Dva stola. Biblijsko-liturgijska razmišljanja uz nedjeljna, svagdašnja i svetačka čitanja.* Cokovac-Tkon 1970/71, 3 sveska.

Prvi svezak obuhvaća čitav božićni ciklus, I—VII. nedjelje »kroz godinu«, te svetačke blagdane od početka liturgijske godine do 22. veljače. Drugi svezak sadrži čitav uskršni ciklus i svetačke blagdane od ožujka do svibnja. Treći svezak sadrži vrijeme »kroz godinu« od Duhova do XVI. nedjelje, te svetačke blagdane od 11. lipnja do 26. srpnja.

Novi red misnih čitanja zatekao nas je bez nužnih pomagala za njihovo razumijevanje. Prije svega nas svećenike koji smo prvi pozvani da poruku riječi Božje vjerom prihvatimo, o njoj u srcu razmišljamo i po njoj živimo, te je Božjem narodu naviještamo kao svjedoci što su u svom životu upoznali njezinu snagu. Ali isto tako ova su razmišljanja ugodno iznenadila i sve one koji žele crpsti originalnu duhovnost Crkve na njezinu izvoru — u liturgiji. Zato smo zahvalni o. Martinu Kiriginu što je poručio svojim djelom donekle doskočiti ovom nedostatku.

Autor u predgovoru naviješta izvrsnu metodu obrade, primjenjivanu uostalom u velikim homiletskim serijama (Maertens-Frisque, *Assemblées du Seigneur...*), koja nastoji otkriti prije svega literarni smisao teksta, da bi na temelju literarnog smisla otkrila duhovni smisao, koji je za liturgiju naročito zanimljiv. I jedno i drugo kulminira u liturgijskom smislu, koji pokazuje kako se naviještena riječ danas u ovom liturgijskom slavljenju i za ovu zajednicu ostvaruje. Angažirana u liturgijskom slavljenju, tom Božjem posvetiteljskom zahvatu u ovaj trenutak našega života, kršćanska zajednica neće svoj odgovor na Božje djelo ograničiti samo na liturgijsko slavljenje nego će sav svoj život shvatiti kao trajni odaziv na dobrostivju Božju ponudu. Zato su u komentaru dobrodošli i moralno-aspekti izvori.

Sam autor priznaje da mu je upravo liturgijski smisao naročito ležao na srcu, ali da mu je isto tako zadao i najviše poteškoća. Na tom je

području u vrijeme pripremanja ovog djela bilo premalo sigurnih podataka. I formu pojedinih razmišljanja tumači nam autor time što nam ih predstavlja, bar djelomično, kao živu riječ prezbitera-liturga, upućenu i primjerenu konkretnoj zajednici.

Razumljivo je da se od ovog djela, koje pruža građu što ju je autor ovog časa imao i plemenito htio staviti na raspolaganje svima nama, ne smije očekivati ni cjelovitost u svakom pojedinom razmišljanju, ni do kraja provedena znanstvena preciznost (radi se o homilijama), a ni dosljednost na sigurno iskreno željenom srednjem putu između »novog« i »starog«.

Zato se ne čudimo što mnoga čitanja uz egzegezu imaju samo moralno-duhovnu, a ne i liturgijsku primjenu. Mislim da se, unatoč nedostatku konkretne literature u samom času uvođenja novog reda čitanja, moglo na temelju općih principa biblijske i liturgijske znanosti na tom području učiniti više. Zaista nije teško slavljenu Euharistije npr. u dočasku dati ton iščekivanja, kad joj je to jedna od bitnih komponenata. Bez ovako ukazanog pravca svećenik će se teško snaći u tome kako da u svijesti zajednice poveže navještaj spasenja u riječi i ostvarenje toga spasenja u obredu.

Djelo u cjelini sigurno odražava autentično tumačenje liturgije. Ali gledano u pojedinim odlomcima — a za takvo je čitanje i napisano — može dati dojam nedovoljno odvajnutih tumačenja pojedinih njenih elemenata. Tako neka razmišljanja ne razgraničuju dovoljno različite funkcije čitanja i pripjevnog psalma, dok druga ne razlikuju stvarne povijesti blizine pojedinih blagdana od mogućeg i opravdanog današnjeg njihova teološko-duhovnog povezivanja.

Ugodno se doima autorova namjera da pođe srednjim putem, tj. da uz tradicionalnu terminologiju posegne i za novim pokušajima izraza iste stvarnosti. No nije u tome bio dosljedan. Kako drugačije protumačiti ono jetko apostrofiranje »novih učitelja u Crkvi«? — Nadam se da ni autor nije želio biti prema njima preoštar.

Izbjegavanje tih i drugih nedosljednosti učinilo bi ovo djelo potpunijim

i prikladnijim da odgovori očekivanjima svih što su za njim posegnuli. No kad to iz objektivnih razloga nije učinjeno, ostaje ono što je i sam autor napisao: hvale vrijedan pothvat da se ovog časa pruži ono što se moglo prikupiti, »dok ne dobijemo nešto bolje«.

Vlado Zagorac

DR. ĆEDOMIL ĆEKADA: *Kuća na kamenu*, Đakovo 1970.

Plemenita akcija skupine hercegovačkih svećenika. Omogućili su iz svojih bijednih ušteda da rasijani članci uglednog i autentičnog pisca budu na jednom mjestu. Jer to su članci ispravnog pogleda u vrijeme i događaje kroz koje prolazi Crkva kod nas. Gradivo knjige namijenjeno je u prvom redu praktičnim vjernicima, vjernom puku koji želi ostati na strani pravovjerja i duhovnosti. Taj narod ponekad konstatira samozvanu »pasavalačku« akciju raznih pseudomesija i pseudoproroka pred kojom on ostaje indiferentan, jer osjeća da vjetar ne puše odakle bi morao...

Sadržaj je knjige šarolik. Sva je knjiga napisana idejno ispravno, stilski jasno, logički (bez drugog izlaza), po inspiraciji toplo, revno, kako može pisati vjerska duša puna apostolske revnosti. I tim tvrdnjama želim nadodati refleksiju da su mnoga idejna i praktična zastranjenja kod nas plod neznanja, slabe etičke ili teologalno-moralne kršćanske svijesti, nadasve pak da su plod osjećajnog, emotivnog ili čuvstvenog stanja. A teško se bori-ti s podsvjesnim snagama.

Ide li se prema nestanku vjere i raspadu Crkve? Nipošto. Ali proživljavaju se trenuci kušnje. Samo jaki u vjeri mogu izdržati tu napast i optimistički gledati u budućnost, jer Bog sve okreće na dobro svojih, onih koji mu žele služiti. A Bogu se ne služi po načelima ovozemne mudrosti, ljudske mudrosti, nego božanske. Humanizam i praktički pozitivizam okreću kršćansku mudrost naglavce. Ni znanost, ni sloboda, ni napredak, osobito ako su otrgnuti od vertikalnog korijena, ne mogu predstavljati drugo nego »ljudske zapovijedi« i vrednote kojima se ne štuje Bog (Mt 15, 8—9).

Najteža bolest današnjice sastoji se u pomanjkanju usvajanja ispravnih, osnovnih načela. I u kršćanske se redove ubacuje patuljasto katolištvo, ono sitno, usitnjeno, situacijsko, prolazno, a zaboravljaju se temelji, osnovne smjernice, sigurni putokazi. Manjak načela dovodi i manjak svjetla, jasnoće, sigurnosti. Bez suglasja u osnovnim načelima nema govora o sporazumu u njihovim izvodima.

Može li se govoriti o pluralizmu? Može i mora. Ali pluralizam nema mjesta u osnovnim formulacijama vjere, npr. da je Krist Bogočovjek. Pluralizam ne može opravdati dvojumice, ekvivočnosti i protuslovlja, subjektivizam u vjeri. Jer vjera je u svojoj biti slobodan ali i cjelovit odgovor Bogu koji govori ili objavljuje (DV br. 5), dakle poslušnost, životno angažiranje, poslušna ljubav, služba pameti i volje, neko zarobljivanje razuma da se pokorava Kristu (2 Kor 10, 6).

S tim u vezi posve je deplasirano svoditi kršćanstvo na apsolutnu službu čovjeku. Bez sumnje, raditi i žrtvovati se za bližnjega posve je kršćanski, ali nije kršćanski služiti ili raditi za čovjeka bez povezanosti s transcendentnim usmjerenjem, bez vertikale. Kršćanstvo koje bi bilo samo ili poglavito *prema dolje*, nije kršćanstvo, to nije služenje Bogu. Uzaludno je misliti da se štovanje Boga sastoji u naučavanju ljudskih zapovijedi (Mt 15,8—9). Kršćanski je humanizam u svojoj biti izvorno i ciljevito projiciranje života i djelovanja *prema gore* (Ef 2, 19; Fil 3, 20; 1 Kor 3, 19 itd.).

Ni Crkvu ne smijemo poglavito okrenuti prema dolje. Ona je božanska institucija. Primijeniti jednoznačno na nju demokratske strukture znači zaniijekati joj božansko porijeklo. Ona je faktor u misteriju spasenja. Njena je vlast odozgo, direktno joj je predana od Krista (Lk 10, 16; Iv 20, 21; 15, 16 itd.). U provedbi djela spasenja nerazdruživo su povezani svi faktori: Bog, Bogočovjek, Crkva, sakramenti, Marija, Papa. Tu je i ona osnovna hijerarhija za koju imamo precizne formulacije kao što je naučavanje razlike između vjernika i hijerarhije, neko stupnjevanje u toj hijerarhiji i sl.